

Odboj na území českého Slezska (1938-1945)

Mečislav Borák, Slezský ústav SZM Opava

In: *Účasť kresťanov v protifašistickom odboji v strednej Európe v rokoch 1933-1945*. Zborník. Zost. D. Baranová, D. Tóth. Liptovský Mikuláš, Transcius pre Múzeum SNP v Banskej Bystrici 2001, s. 69-79.

Než přikročím k výkladu o formování a činnosti odboje proti nacistickým okupantům na území českého Slezska, musím se aspoň stručně zmínit o okupační správě tohoto území, neboť orientace v ní nebývá jednoduchá ani pro mnohé historiky. Tradiční důraz české historiografie na dějiny Protektorátu Čechy a Morava poněkud zastínil zájem o poznání okupačního vývoje v odtržených oblastech českých zemí, kam patřila naprostá většina území českého Slezska. To bylo totiž hned po Mnichovské dohodě násilně roztrženo na čtyři nesouměrné části, jež byly v říjnu 1938 rozděleny mezi Československo, Německo a Polsko. I když se nedlouho poté ocitlo celé české Slezsko pod nadvládou hitlerovského Německa, Mnichovem a jeho důsledky stanovená příslušnost oněch čtyř částí k vyšším územním celkům zůstala zachována po celou válku. V podstatě to znamenalo, že okupační poměry v každé z těchto částí se vzájemně poněkud lišily, což se týkalo např. postavení místního obyvatelstva, metod germanizace a celé okupační politiky. Jsem si vědom úskalí, jež užívání měřítek nacistických orgánů a německého správního systému vůči území Slezska a jeho obyvatelům s sebou nese, nicméně pokládám jejich znalost za mimořádně důležitou, nutnou k pochopení specifičnosti historického vývoje tohoto území.¹

České Slezsko tvořilo v předválečné republice zpočátku administrativně samostatný celek, zemi Slezskou, po roce 1928 bylo součástí země Moravskoslezské. Bylo to vlastně území původního rakouského Slezska, ohraničené až v roce 1742 po prohrané válce vůči Prusku, s výjimkou části rozděleného Těšínského Slezska, jež v roce 1920 připadla Polsku, a Hlučínska, které bylo naopak z pruského Slezska v témže roce přičleno Československu. K odůvodnění českého nároku na Hlučínsko patřila kromě důvodů dopravních a strategických především skutečnost, že místní obyvatelstvo i po dvou staletích odloučení od českého Opavska se z více než 80 %

¹ Příspěvek vychází z výsledků výzkumu, řešeného v rámci projektu Grantové agentury ČR č. 409/99/1375 - *Dějiny Horního Slezska*.

stále ještě hlásilo k „moravskému“ jazyku jako ke své mateřštině, přestože za svou vlast již většinou pokládalo pruský stát.²

Právě Hlučínsko bylo po Mnichovu jedinou odtrženou oblastí republiky, jež byla přiřčena přímo k Altreichu, k německé Staré říši.³ Žilo zde asi 50 tisíc obyvatel, kteří se podle posledního předválečného sčítání z roku 1930 hlásili z 95 % k národnosti české. Byli však nadále národnostně nevyhraněnou skupinou, se specifickým pojetím pojmu *národ* či *národnost*, nad něž ve svém systému hodnot kladli spíše pojmy *rodina* či *domov* v úzce regionálním smyslu. Potvrdilo se to hned po Mnichovu - přesně stejný počet místních obyvatel se v lednu 1939 přihlásil k národnosti německé. Říšské zákony umožnily, aby obyvatelé, kteří se zde narodili před rokem 1910 a měli zde 10. října 1938 stálé bydliště, automaticky získali německou státní příslušnost s právy říšských občanů. Na rozdíl od poměrů v protektorátu, v Sudetech či na Těšínsku zůstalo na Hlučínsku jen nepatrné množství obyvatel bez německé státní příslušnosti.⁴

Největší část českého Slezska, asi 3 tisíce km², se stala součástí nově utvořeného vládního obvodu Opava v říšské župě Sudety.⁵ Šlo o celé okresy Opava (město i venkov), Bílovec, Bruntál, Frývaldov a Krnov. Ve „východních Sudetech“, jak se vládnímu obvodu Opava též říkalo, však byly slezské okresy v menšině, neboť sem patřilo ještě 8 okresů ze severní Moravy a okresy Lanškroun a Králíky zasahovaly až do východních Čech. Žilo tu celkem přes 800 tisíc obyvatel, z toho asi 340 tisíc ve slezských okresech. Podle sčítání lidu převažovali v okresech Krnov (95%), Frývaldov (96%) a Bruntál (98%) zcela jednoznačně Němci nad Čechy, česká většina byla jedině v okresech Opava (56%) a Bílovec (74%). Místní občané (Němci i Češi) se na základě smlouvy mezi ČSR a Německou říší o otázkách státního občanství a opce mohli stát německými státními příslušníky za podobných podmínek, jako tomu bylo na Hlučínsku, nebo mohli optovat pro československou státní příslušnost,

² Blíže viz Plaček, V.: *Hlučínsko pod nadvládou Pruska a Německa (1742-1920)*. Ostrava, Příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska, 19, 1999, s. 109-146.

³ Stalo se součástí okresu Ratiboř v opolském vládním obvodu říšské provincie Slezsko, od roku 1941 provincie Horní Slezsko.

⁴ Plaček, V.: *Ostravská průmyslová oblast v letech 1938-1945*. Průmyslové oblasti, 3, 1971, s. 43-44; Pavelčíková, N.: *Peripetie vývoje Hlučínska v letech 1938-1948*. In: *Hlučínsko v proměnách času*. Hlučín 1995, s. 64-72.

⁵ Sudetskou župu tvořily vládní obvody Cheb (Karlovy Vary), Ústí nad Labem a Opava, v jejím čele stál říšský místodržitel Konrad Henlein se sídlem úřadu v Liberci.

ovšem za cenu odchodu z okupovaného území. Po okupaci zbytku republiky v březnu 1939 již toto ustanovení ztratilo smysl a německé úřady považovaly optanty za říšské příslušníky české národnosti. Při sčítání lidu v roce 1939 se k Čechům ještě hlásilo např. v okrese Bílovec 62% obyvatel, v okrese Opava-venkov 56 %, v okrese Opava-město 19% , zatímco v okresech Bruntál, Frývaldov a Krnov tvořili Češi už jen zcela zanedbatelnou jednu desetinu procenta. Po stránce materiální byli postaveni na roveň Němcům, což je zvýhodňovalo oproti Čechům v protektorátu; na rozdíl od nich však byli vystaveni mnohem výraznějšímu národnostnímu útlaku a germanizaci, měli též omezenější možnosti existenčního uplatnění.⁶

Nejsložitějším vývojem prošla větší část českého Těšínska, nazývaná Poláky „Zaolzie“, tedy celý okres Fryštát, téměř celý okres Český Těšín a několik obcí či jejich částí z okresu Frýdek. Žilo tu asi 230 tisíc obyvatel, z toho 54% Čechů, 32% Poláků a necelých 8% Němců. V říjnu 1938 připadlo toto území Polsku.⁷ Polské státní občanství bylo přiznáno jen Polákům a usedlíkům, kteří tu měli domovské právo již před listopadem 1918. To spolu s obavami z národnostní perzekuce způsobilo odchod asi 30 tisíc Čechů a 5 tisíc Němců z Těšínska, mnohdy vynucený, a vedlo i k dalším změnám v národnostní skladbě obyvatel. Za rok poté, po válečném přepadení Polska hitlerovským Německem, bylo i Těšínsko jako součást dobytých „východních území“ přiřčleněno v říjnu 1939 k Německé říši.⁸ Základem germanizačního úsilí okupantů se zde stala tzv. akce německé volkslisty, jež v podstatě znamenala podmíněčné přiznání německého občanství. K zápisu do vokslisty byli nuceni především občané, kteří se při sčítání lidu přihlásili ke slezské národnosti, ale i Poláci a Češi, kteří dříve na Těšínsku nad Němci vysoko převažovali. Pod hrozbou ztráty majetku, vysídlení či deportace do koncentračního tábora, ale též z taktických důvodů usnadňujících přežití v podmínkách okupační perzekuce, se nakonec k zápisu do volkslisty přihlásilo přes 70 procent obyvatel těšínského okresu. Občané, kteří germanizaci odmítli, byli vystaveni tvrdé diskriminaci, což se týkalo především Poláků. Postavení Čechů bylo mnohem příznivější, nebyl jim

⁶⁵ Blíže viz Bartoš, J.: *Okupované pohraničí a české obyvatelstvo 1938-1945*. Praha 1986; Týž: *Základní charakteristika východních Sudet (vládního obvodu Opava) 1938-1945*. In: *Historie okupovaného pohraničí 1938-1945*, 3, Ústí nad Labem 1998, s. 7-24.

⁷⁶ Okres Český Těšín byl spojen s polským okresem Cieszyn a spolu s okresem Frysztat byly součástí Slezského vojvodství se sídlem správních úřadů v Katovicích.

⁸ Z okresů Frysztat a Cieszyn vznikl okupační okres Teschen, začleněný do katovického vládního obvodu ve Slezské a od roku 1941 Hornoslezské provincii Německé říše.

zabavován majetek, až na výjimky nebyli vysídlováni, neplatili zvýšenou daň ze mzdy a nebyli vystaveni dalším diskriminačním zákonům, ale ani oni neměli žádná národní práva.⁹

Jen poměrně malá část Slezska, mírně okleštěný okres Frýdek, zůstala po Mnichově v rámci Česko-Slovenské republiky, a po březnu 1939 se stala součástí Protektorátu Čechy a Morava. Tento název vymyšlený okupanty vlastně falšoval skutečnost, neboť zapíral onen kus protektorátního Slezska na pravém břehu Ostravice, táhnoucí se od beskydských hor až k řece Odře u Ostravy. Jen krátce se spekulovalo o tom, kam by měla být ostravská aglomerace s mimořádně vyvinutým průmyslem zařazena. Své ambice měli nacisté z Horního Slezska i ze Sudet, naopak v protektorátu si slibovali, že se Těšínsko navrátí zpátky k českým zemím. Nakonec ale zůstalo všechno tak, jak bylo rozhodnuto v pomnichovském období.

Před válkou žilo v okrese Frýdek asi 115 tisíc obyvatel, v naprosté většině Čechů (94%), ale též 4% Němců a 1% Poláků. Po příchodu německých okupantů získali protektorátní Němci německou státní příslušnost a začal se na ně vztahovat říšskoněmecký právní řád, který z nich vytvářel zvláštní privilegovanou kastu. Podle jiného předpisu se mohly německými státními příslušníky stát i další osoby, pokud vyhovely podmínkám pro přijetí (např. smíšená manželství, německý původ aj.). Pro Čechy byla zavedena protektorátní příslušnost, jež je opravňovala zastávat na území protektorátu veřejné funkce a vstupovat do zaměstnání, na rozdíl od ostatních slezských oblastí měli zde i poměrně široká národní práva. Nebyli tedy rovnoprávní s Němci, ale ani tak bezprávní jako chráněnci říše (Schutzangehörigen), jakými byli Poláci (a zčásti i Češi) na Těšínsku.¹⁰

Takové tedy byly alespoň ve stručnosti územní a společenské kulisy nacisty rozparcelovaného českého Slezska. Je zřejmé, že v tak rozdílných okupačních podmínkách měl i odboj proti okupantům svá specifika. Na odtrženém území například nebyl na rozdíl od Protektorátu zásadním mezníkem odboje 15. březen 1939, ale již říjen 1938 (pro Těšínsko navíc ještě 1. září 1939). Podobně třeba heydrichiáda zde neměla žádný přímý dopad, období stanného práva v Protektorátu se ani zdaleka nekryjí s obdobími činnosti stanných soudů na Těšínsku atd. Proto i

⁹ Blíže viz Myška, M.: *Z tajných zpráv NSDAP o Těšínsku*. Ostrava 1964; Borák, M.: *Svědectví Životic. Těšínsko za druhé světové války a okolnosti životické tragédie*. Český Těšín 1999.

¹⁰ Plaček, V.: *Ostravská průmyslová...*, c. d., s. 27-31.

obraz odboje vykazoval vůči Protektorátu jisté odlišnosti. Neplatí to samozřejmě o protektorátním kousku Slezska - Frýdecku, ani o okrajových oblastech Sudet, jež hraničily s protektorátním Ostravskem. Tam žilo více Čechů než hlouběji v Sudetech a ti si udržovali kontakty s Protektorátem, což se týkalo i odboje.

Podívejme se tedy nejprve aspoň stručně na odboj v Sudetech. Už v listopadu 1938 se na Opavsku a Bílovecku začala utvářet odbojová organizace *Obrana Slezska*, napojená na armádní kruhy a po okupaci zbytku republiky na vojenskou odbojovou organizaci Obrana národa v protektorátu, na její krajské vedení v Ostravě. Spolu s likvidací Obrany národa došlo pak v srpnu 1940 též k odhalení sítě Obrany Slezska a přes 50 jejích členů bylo zatčeno a odsouzeno k trestům vězení, 4 vedoucí byli popraveni. Do sedmi obcí kolem Opavy zasahovala z Protektorátu síť velmi aktivní ostravské odbojové skupiny Lvice. Na podzim 1942 i tady začalo zatýkání, tři místní vedoucí byli později popraveni. V kontaktu s protektorátní Ostravou byli i komunisté z Opavska vedení F. Valečkem, aktivní v organizování sabotáží. Zapálili např.

15.12.1942 opavskou rafinérii cukru, jež byla ohněm zcela zničena i s množstvím surovin. Následující zatýkání ukončilo jejich činnost, 5 členů skupiny bylo popraveno. Na přelomu let 1942/43 se odbojové skupinky, které na Opavsku přežily rozsáhlé zatýkání, spojily do široce rozvětvené organizace *Obrana kraje opavského (OKO)*, jež se stala nejslavnější odbojovou organizací na tomto území. V létě roku 1944 byla sice částečně ochromena zatýkáním, ale působila až do konce války a její členové se účastnili i osvobozovacích bojů. V sudetské části Slezska bylo tedy v odboji nejaktivnější Opavsko. Z protektorátního Ostravska vedly odbojové kontakty i do blízkého Svinova a na Bílovecko, ale hlouběji do Slezska, na Bruntálsko či Jesenicko již nedosahovaly, takže o zdejším českém odboji není v této době nic známo. Sotva však by mohl úspěšně působit v takřka jednolitém německém prostředí těchto okresů. O německém odboji proti nacismu na tomto území nemáme zpráv.¹¹

Pro odboj podobně nepříznivá situace byla i na Hlučínsku. Zdejší úřadovna gestapa sice stíhala jednotlivce za dílčí projevy odporu, např. za poslech zahraničního rozhlasu, za nedovolený styk se zajatci nebo veřejné užívání češtiny, ale

¹¹ *Opavsko a severní Morava za okupace. Z tajných zpráv okupačních úřadů z let 1940-1943.* Zpracoval J. Orlík. Opava 1961; Pavlíček, J.: *Odbojová činnost na Opavsku.* Opava 1976; *Vzpomínky odbojářů na léta 1936-1945.* Opava 1980; Habrmanová, M.: *Opavsko za nacistické okupace.* Opava 1988.

organizované odbojové akce nejsou známy. Několik desítek občanů z Hlučínska, kteří jako vojáci wehrmachtu přeběhli ke Spojencům, bojovalo v československých jednotkách, ale domácí odboj zde vlastně neexistoval.¹²

Protektorátní část Těšínského Slezska - Frýdecko a Slezskoostravsko - byla obsazena okupanty už 14. března 1939 večer, tedy ještě před berlínským jednáním prezidenta Háchy s kancléřem Hitlerem, jež mělo přinést oficiální souhlas s okupací. Při obsazování kasáren třetího praporu 8. pěšího slezského pluku v Místku se českoslovenští vojáci pod velením kapitána Karla Pavlíka postavili vetřelcům na odpor, v boji padlo asi patnáct útočníků, na straně obránců bylo jen několik raněných. Ještě téže noci byl obsazen Frýdek a všechny obce okresu až k polské a slovenské hranici. Právě toto území se vzápětí stalo nejfrekventovanějším místem ilegálních přechodů hranic z Protektorátu přes Těšínsko či Slovensko dál do Polska, odkud se naskýtala možnost odchodu do emigrace pro více než 5 tisíc osob ohrožených nacistickým režimem či usilujících o účast v boji proti nacistům v zahraničních armádách. Největší a nejspolehlivější převáděcí síť vytvořila vojenská odbojová organizace *Obrana národa*, v níž přímo na hranicích působily i některé civilní složky, např. členové Sokola či Orla, železniční a poštovní zaměstnanci apod. Vlastní převáděcí síť organizovala též mládež různých politických stran, křesťanská mládež v organizaci YMCA aj.

Do léta roku 1941 byl odboj Obrany národa na Ostravsku v několika zatýkacích vlnách takřka zlikvidován, na Frýdecku přežilo jen několik menších opěrných bodů, např. ve Starých Hamrech. Zatčena byla též frýdecká odbojová skupina železničářů. Přesto se v létě 1942 uskutečnilo v okolí Frýdku několik diverzních a sabotážních akcí. Některé z nich jsou přičítány formující se partyzánské skupině *Jiskra*, jež měla jednu ze základen poblíž Bašky u Frýdku. Jiné provedli příslušníci ostravské odbojové skupiny *Lvice* (např. sabotáže na železniční trati Ostrava-Frýdlant nad Ostravicí). V září 1942 byly prozrazeny slezskoostravské kontakty skupiny *Zelený kádr* z Holešavska a zatýkání postihlo i Lvici. Komunistický odboj byl ochromen rozsáhlým zatýkáním v listopadu a prosinci 1942 natolik, že organizační strukturu ilegální KSČ na Ostravsku se již nepodařilo plně obnovit. *Lvice* se postupně proměnila v *Partyzánský oddíl Jan Žižka*, který provedl celou řadu úspěšných sabotáží a diverzí v okolí Ostravy, než byl v létě 1944 likvidován gestapem. V té době

¹² Martiník, L.: *Žil jsem na Hlučínsku i na straně císařské*. B. m. r. v. [Opava 1997].

se už utvořila ze zástupců bývalých českých politických stran Slezská národní rada, ale její aktivita se týkala až závěrečného období války. Od podzimu 1944 až do posledních dnů okupace působily v beskydských horách a přilehlých obcích Frýdecka oddíly 1. čs. *partyzánské brigády Jana Žižky*, nejmohutnější partyzánské jednotky v českých zemích, jež svedly s okupanty řadu ozbrojených střetnutí a uskutečnily četné diverzní akce.¹³

Mimořádnou členitostí a také intenzitou se vyznačovalo odbojové hnutí na té části Těšínského Slezska, jež byla po téměř jednoročním období polského záboru přiřčleněna k Německé říši. Zdejší odboj byl od samého počátku striktně rozdělen podle národnosti odbojářů na polský a český, přičemž oba odboje spolu až na výjimky nespolupracovaly. Koncepce českého i polského národního odboje počítaly v podstatě s návratem předválečných společensko-politických poměrů a obě vycházely z podřízenosti domácího odboje plánům svých emigračních vlád, které se zásadně lišily v názoru na poválečnou příslušnost území Těšínska. Český odboj vycházel z předmnichovské situace, předpokládal tedy návrat Těšínska k Československu. Nedokázal však vybudovat na Těšínsku žádnou organizační základnu a omezoval se v podstatě na dílčí kontakty s Protektorátem. Kořeny tohoto jevu lze patrně hledat již v době předválečné, kdy polský zábor způsobil mohutný odliv českého obyvatelstva z Těšínska, zvláště jeho národně nejuvědomělejších vrstev, které mohly patřit (a také ve svých nových působištích patřily) k nosným proudům odboje. Významnou roli jistě hrála i ztráta přímého kontaktu českého obyvatelstva s vnitrozemím, na rozdíl od situace místních Poláků, jimž se kontakty s bývalým polským územím od října 1938 naopak otevřely. Polský národní odboj na Těšínsku tedy za obnovení Československé republiky nebojoval a předpokládal, že i po vyhnání okupantů zůstane v platnosti pomnichovská hranice, jíž bylo Těšínsko přiřčleněno k Polsku. Na rozdíl od českého odboje se mu však podařilo zformovat poměrně silnou a různorodou strukturu odbojových organizací.¹⁴

Už od podzimu 1939 na Těšínsku aktivně působily polské odbojové skupiny, jež se postupně včleňovaly do jednotné organizace ZWZ (*Związek Walki Zbrojnej*, Svaz

¹³ Čvanda, F. - Pekárek, B.: *Fronta v podzemí*. Ostrava 1967; Borák, M.: *Odboj proti nacistickým okupantům na Ostravsku v letech 1939-1945*. Ostrava. Příspěvky k dějinám a výstavbě Ostravy a Ostravska, 16, 1991, s. 30-54; Stolařík, I.: *Patřili k prvním*. Komentované dokumenty a vzpomínky k činnosti Obrany národa na Ostravsku. Ostrava 1994.

¹⁴ Borák, M.: *Těšínsko v letech 1938-1945*. In: *Nástin dějin Těšínska*. Red. M. Borák a D. Gawrecki. Ostrava-Praha, s. 102-117.

ozbrojeného boje), pozdější známé *Armie Krajowej* (AK, Zemská armáda). Zabývala se protiněmeckou propagandou a zpravodajskou činností pro londýnskou emigrační vládu, organizovala sabotáže a diverze, vytvářela bojové oddíly. Mimořádně úspěšné byly zvláště její zpravodajské sítě *August*, *Lido* a *Stragan*. Samostatně se rozvíjelo odbojové hnutí polských socialistů (PPS, Polska Partia Socjalistyczna) a agrárníků z Lidové strany (SL, Stronictwo Ludowe), jejichž bojové oddíly zčásti přešly do rámce AK. V roce 1944 byla již organizační struktura AK na Těšínsku značně narušena několikerým rozsáhlým zatýkáním, ale na Karvinsku stále ještě aktivně působil jeden její partyzánský oddíl a v beskydských horách byly další skupiny polských socialistů a lidovců.¹⁵

Český národní odboj na této části Těšínska byl mnohem méně výrazný a omezoval se spíše na kontakty s organizacemi v protektorátu, např. s ostravskou odbojovou organizací Lvice i pozdějším partyzánským oddílem Jan Žižka. Místní složky původně protipolského *Slezského odboje*, jež v době polského záboru organizovaly teroristické útoky, přestaly po začátku války působit, podobně jako české organizace napojené na konzulát v Krakově. Teprve koncem války se zde chystal působit Revoluční národní výbor pro Těšínsko, připravovaný však pravděpodobně pod kontrolou gestapa.¹⁶

Od obou národních odbojů se svým internacionálním charakterem odlišoval odboj komunistický, který měl na Těšínsku vzhledem k předválečným tradicím komunistického hnutí poměrně početnou základnu. Byl napojen zprvu na krajské vedení ilegální KSČ v Ostravě, později na vedení PPR (Polska Partia Robotnicza, Polská dělnická strana) v Bílsku. Několikrát byl těžce postižen zatýkáním, po ztrátě spojení zorganizovali komunisté v roce 1944 samostatné oblastní vedení a pronikali svou ilegální sítí zvláště do průmyslových závodů a dolů v karvinském revíru. Výraznou posilou tohoto odboje byl příchod několika zpravodajských oddílů Sovětské armády v létě 1944 na Těšínsko. Ty se však nezabývaly jen zpravodajskou činností, ale působily i propagandisticky a instruovaly vedení komunistického odboje ohledně ustavení revolučních národních výborů, závodních rad a revolučních milicí, jež měly komunistům zajistit zásadní podíl na moci v osvobozeném státě. Jen

¹⁵ Heller, M.: *Ruch oporu na Śląsku Cieszyńskim*. Opole 1982; Starczewski, M.: *Ruch oporu na Górnym Śląsku i w Zagłębiu Dąbrowskim*. Katowice 1988; Borák, M.: *Na příkaz gestapa*. Nacistické válečné zločiny na Těšínsku. Ostrava 1990; Guziur, E. - Starczewski, M.: *Lido i Stragan*. Ślązacy w wywiadzie AK. Czeski Cieszyn 1992.

¹⁶ *Cesty a osudy bohumínských odbojářů 1938-1945*. Bohumín 1995.

výjimečně některé ze sovětských oddílů organizovaly i bojovou partyzánskou činnost proti okupantům, např. *oddíl kapitána Griněvského (Nadjožného)*, s nímž spolupracovaly i některé polské skupiny v Těšínských Beskydech, např. skupina *Kozubová*.¹⁷

Vysoký počet obětí boje s okupanty na Těšínsku, v průměru prokazatelně vyšší než v jiných oblastech republiky, byl způsoben i specifičností zdejších okupačních poměrů. Největší diskriminaci a perzekuci byli vystaveni místní Poláci, pro něž, na rozdíl od Čechů, okupanti dokonce zavedli zvláštní zostřené trestní právo, ukládající kruté tresty za sebemenší odpor proti režimu. Polští odbojáři zdůrazňovali aktivní charakter svého boje s okupanty i své oběti tohoto boje, kterých bylo zhruba šestkrát více než obětí českých.¹⁸ Většinou očekávali, že krev prolitá v zájmu vlasti, za niž pokládali Polsko, dostatečně opravňuje jejich nárok na poválečné začlenění Těšínska do rámce polského státu, jak to měli ve svých odbojových programech, včetně prokomunistické levice. Sovětské vojsko však obnovovalo předmnichovskou státní hranici a pokusy polských revolučních národních výborů o převzetí moci v některých obcích Těšínska neměly dlouhého trvání, což se neobešlo bez pocitů křivdy u polských odbojářů. Na celém bývalém československém území Těšínska byla nakonec zavedena československá státní správa, avšak mimořádné napětí, neklid a nejistota ohledně budoucnosti této oblasti trvaly ještě celé dva roky, než česko-polské spory ukončil zákrok z Moskvy, do jejíž sféry vlivu se obě země na dlouhá desetiletí svého poválečného vývoje dostaly.

¹⁷ Prášil, R.: *Czynna walka narodowowyzwoleńcza na Śląsku Cieszyńskim w latach 1939-1945*. Krótka zarys dziejów. Katowice 1969.

¹⁸ Zahradnik, S.: *Zaolziańskie ofiary okupacji hitlerowskiej (w byłych powiatach czeskokocieszyńskim i frysztackim)*. 1939-1945. Opole 1988.